

فساد اداری و مالی و راهکارهای عملی پیشگیری از آن

پژوهش و نگارش:

عبدالحمین بیکرنگار - محمد طاهرباقری زاده اشعری
محمد رضا نسیمی - محمد رضا نخعی

انتشارات تفتان

زاهدان ۱۳۹۱

عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور : فساد اداری و مالی و راهکارهای عملی پیشگیری از آن/ پژوهش و نگارش عبدالحسین
پیکرنگار ... | و دیگران |.

مشخصات نشر : زاهدان: تفتان، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری : ۲۳۴ ص: جدول

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۸۹۲۳-۹۱-۹

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: : پژوهش و نگارش عبدالحسین پیکرنگار، محمدطاهر باقری زاده اشعری، محمد رضا

نعیمی، محمد رضا نعیمی.

یادداشت: : تمایه

موضوع : سازمان های دولتی -- امور مالی -- قوانین و مقررات -- ایران

موضوع : موضوع : سازمان های دولتی -- ایران -- امور مالی -- فساد

موضوع : ایران -- هزینه های دولتی -- قوانین و مقررات

شناسه افزوده : پیکرنگار، عبدالحسین، ۱۳۵۷-

رده بندی کنگره : ۳۵۲۷۲۸۱۳۹۱ : RMH

رده بندی دیویی : ۳۴۳/۵۵۰۳

شماره کتابشناسی ملی : ۲۸۳۰۴۳۴

فکس: ۳۲۲۴۵۶۵

انتشارات تفتان

تلفن: ۳۲۱۸۴۴۵

- فساد اداری و مالی و راهکارهای عملی پیشگیری از آن
- پژوهش و نگارش: عبدالحسین پیکرنگار - محمد طاهر باقری زاده اشعری
- محمد رضا نعیمی - محمد رضا نعیمی

• چاپ اول: ۱۳۹۱

• طراح جلد: مهدی رخشانی (کانون تبلیغاتی باران ۳۲۱۱۱۷۹)

• طراح صفحات: عصمت گلزار

• لیتوگرافی، چاپ و صحافی: نیزار تهران

• تیراژ: ۱۵۰۰ جلد

• تعداد صفحه: ۲۳۴ صفحه

• ارزش: ۶۰/۰۰۰ ریال

ISBN: 978-964-8923-91-9

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۹۲۳-۹۱-۹

انتشارات تفتان، زاهدان- خیابان مولوی - نبش مولوی ۱۹

فهرست

پیشگفتار.....	۱۷
---------------	----

فصل اول:

مبانی نظری پیشگیری از فساد اداری و مالی

مقدمه فصل اول.....	۲۱
تعریف فساد.....	۲۳
انواع فساد.....	۲۴
سطوح فساد.....	۲۵
تقسیم بندی فساد.....	۲۶
تفاوت فساد سیاسی با فساد اداری.....	۲۸
عوامل موثر بر بروز فساد.....	۲۹
هزینه های فساد.....	۳۳
طبقه بندی زمینه های فساد.....	۳۴
زمینه سازی فساد در جریان تدوین قوانین و سیاستها.....	۳۶
فساد سازمان یافته.....	۳۶
ابزارهای فساد مالی و اقتصادی.....	۳۸
پیامدهای فساد مالی.....	۴۰
اهمیت پیشگیری از فساد.....	۴۴
ویژگیهای کشورهای فساد زده.....	۴۵
فساد کارآمد.....	۴۶
طرح عملی مبارزه با فساد در کشورهای منطقه آسیا و اقیانوسیه.....	۴۸
پیشنهاد برای تحقیقات آینده.....	۵۱
منابع و مآخذ فصل اول.....	۵۳

فصل دوم:

مبارزه با مفاسد اقتصادی از منظر اسلام

پیشگفتار	۵۷
مقدمه	۵۷
تعریف فساد مالی و اشکال مختلف آن	۵۸
ضرورت مبارزه با مفاسد اقتصادی	۶۰
مفهوم فساد از منظر اسلام	۶۱
نمونه ای از مبارزات و مقابله با فساد	۶۲
زمینه های بروز فساد مالی از دیدگاه اسلام	۶۳
آثار و پیامدهای فساد مالی از منظر اسلام	۶۶
راهبرد مبارزه با مفاسد مالی از دیدگاه اسلام	۶۸
عوامل درونی	۶۹
عوامل بیرونی مبارزه با فساد	۶۹
نتیجه گیری	۷۳
منابع و مأخذ	۷۵

فصل سوم

گفتار اول: انواع مسئولیت ها و عناصر جرایم

مقدمه	۷۹
مسئولیت و انواع آن	۸۰
انواع مسئولیت ها حقوقی	۸۰
تعریف جرم و عناصر تشکیل دهنده آن	۸۲
عنصر قانونی	۹۱
عنصر مادی	۹۴
عنصر معنوی (روانی)	۸۶
انواع دخالت در ارتکاب جرم	۸۸
تفاوت جرم جزایی با جرم مدنی	۸۹
جایگاه مبارزه با فساد مالی در قوانین و مقررات و نقش و وظیفه دستگاه های نظارتی نظام	۹۰

۹۱	قوانین ناظر بر پیشگیری از فساد
۹۴	نظارت قوانین و مقرراتی همزمان با انجام فعالیت
۹۶	قوانین مربوط به مبارزه با فساد بعد از تحقق فساد
۱۰۰	دستگاه های نظارتی
۱۰۱	راه کارهای حقوق مبارزه با مفاسد اقتصادی

گفتار دوم: آشنایی با جرایم مالی مدیران و کارکنان دولت

۱۰۵	۱. رشوه
۱۰۷	تعریف رشوه در کتب حقوقی
۱۰۸	رشوه در قانون مجازات اسلامی
۱۱۰	رشوه از دیدگاه فقها
۱۱۲	هدف از پرداخت رشوه
۱۱۲	مهمترین زمینه های کاربرد رشوه
۱۱۴	مصادیق رشوه
۱۱۵	نکات مهم در باب تشخیص رشوه
۱۱۷	نحوه رسیدگی به تخلفات رشوه گیرندگان و مجازاتهای اداری
۱۱۹	مجازاتهای تعیین شده در قوانین جزایی برای جرم رشوه
۱۲۳	عناصر جرم ارتشاء
۱۲۴	۲. اختلاس
۱۲۴	تعریف اختلاس
۱۲۵	مصادیق اختلاس
۱۲۹	عناصر جرم اختلاس
۱۳۲	۳. تحصیل مال از طریق نامشروع
۱۳۳	مصادیق جرم تحصیل مال نامشروع
۱۳۴	عناصر جرم تحصیل مال نامشروع
۱۳۶	درآمدهای نامشروع و پیامدهای آن
۱۳۸	۴. کلاهبرداری
۱۳۹	مصادیق جرم کلاهبرداری
۱۴۱	نکات مهم برای تشخیص جرم کلاهبرداری
۱۴۲	۵. خیانت در امانت

۱۴۳	بررسی انواع خیانت در امانت در فقه اسلامی
۱۴۵	عناصر متشکله جرم خیانت در امانت
۱۴۶	تفاوت جرم خیانت در امانت با کلاهبرداری
۱۴۷	جرائمی که در حکم خیانت در امانت هستند
۱۴۹	جرم خیانت در امانت در قانون مجازات عمومی
۱۵۰	جرم خیانت در امانت در قانون مجازات اسلامی
۱۵۲	۶. تصرف غیر قانونی در اموال و وجوه دولتی
۱۵۲	قوانین مورد استناد جرم تصرف غیر قانونی
۱۵۳	وجه تمایز اختلاس و تصرف غیر قانونی
۱۵۴	رکن مادی رفتار مجرمانه تصرف غیر قانونی و مصادیق آن
۱۵۷	نکات مهم در تشخیص و تحقق جرم تصرف غیر قانونی
۱۵۹	۷. تبانی در معاملات دولتی
	بررسی تطبیقی اختلاس، کلاهبرداری، سرقت، خیانت در امانت و تصرف غیر قانونی
۱۶۱	و تبانی در معاملات
۱۶۱	وجه تمایز اختلاس با کلاهبرداری
۱۶۱	وجه تمایز اختلاس با سرقت
۱۶۱	وجه تمایز اختلاس با خیانت در امانت
۱۶۱	تفاوت اختلاس با تبانی در معاملات دولتی
۱۶۲	قیاس جرم غیر قانونی با اختلاس
۱۶۴	بحث و بررسی: مقایسه رکن مادی اختلاس و تصرف غیر قانونی
۱۷۲	۸. قانون مجازات اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی
۱۷۴	۹. قانون ممنوعیت اخذ پورسانت در معاملات خارجی
۱۷۵	۱۰. تدلیس در معاملات دولتی
۱۷۶	تعریف و معنای حقوقی جرم تدلیس در معاملات دولتی
۱۷۷	مستندات قانونی تدلیس در معاملات دولتی
۱۸۱	نمای کلی جرم تدلیس در معاملات دولتی
۱۸۲	ارکان و عناصر تشکیل دهنده جرم تدلیس در معاملات دولتی
۱۸۳	توسل به تدلیس یا تقلب در معامله
۱۸۶	۱۱. قانون منع مداخله کارکنان دولت در معاملات دولتی
۱۸۹	۱۲. تعدیات مأمورین دولتی نسبت به دولت

۱۳.	اظهار نظر یا اقدام یا اتخاذ تصمیم از روی غرض و برخلاف حق	۱۹۳
۱۴.	اعلام نمودن جرایم صورت گرفته کارکنان دولتی توسط مدیران به مراجع ذیصلاح	۱۹۳
۱۵.	ارائه آمار و گزارش خلاف واقع	۱۹۴
۱۶.	تضییع اموال و وجوه دولتی	۱۹۵
۱۹۶	مصادیق تضییع اموال و وجوه دولتی	۱۹۶
۱۷.	جعل و تزویر	۱۹۸
۱۸.	سرقت	۲۰۵
۱۹.	تعدی نسبت به دولت	۲۰۵
۲۰.	دسیسه و تقلب در کسب و تجارت	۲۰۶

گفتار سوم: قانون رسیدگی به تخلفات اداری

۲۰۷	آشنایی با چند اصطلاح	۲۰۷
۲۰۸	تفاوت تخلفات اداری با فساد اداری	۲۰۸
۲۰۹	تخلفات اداری	۲۰۹
۲۱۹	مجازات تخلفات اداری	۲۱۹
۲۲۲	منابع و مآخذ فصل سوم	۲۲۲

ضمائم

۲۲۷	جدول جرایم مالی مدیران و کارکنان دولت	۲۲۷
۲۳۴	منابع و مواخذ ضمایم	۲۳۴

تألیف این کتاب محصول چندین سال تدریس و بیش از ده سال کاری حسابرسی و مالی می باشد که به توصیه دوستان انگیزه جمع آوری آن حاصل شد. کیفیت این کتاب مرهون دو سال و نیم کار گروه مؤلفان است از سوی دغدغه های مدیران، مسئولان و دستگاههای نظارتی برای ارتقاء سلامت اداری باعث شد تا تجارب خودمان را در قالب کتاب پیش رو ارائه کنیم نوع شغل و تحصیلات مؤلفان آقایان عبدالحسین پیکرنگار مدرس دانشگاه، دکتر محمدطاهر باقرزاده مدیر سابق منطقه آزاد چابهار و مشاور رئیس محترم سازمان بازرسی کشور و محمد رضا نعیمی معاون دادستان و بازپرس ویژه جرایم اقتصادی دادگاههای عمومی و انقلاب اسلامی زاهدان و محمدرضا نخعی فارغ التحصیل سال ۱۳۴۸ در رشته حسابداری و با ۳۰ سال تجربه کاری در بانک و بیش از ۵۴ سال کار کارشناسی در حوزه های مالی و کارشناس خبره رسمی دادگستری بر غنای این تألیف افزوده است.

اهمیت نظام اداری و نقش بی بدیل آن در رشد و توسعه کشور انکار ناپذیر است در سال های اخیر موضوع مبارزه با مفاسد اقتصادی و اداری و مالی مورد توجه قرار گرفته از آنجاکه مؤلفان امر آموزش را بهترین راه برای پیشگیری از مفاسد اقتصادی می دانند و بعضاً مصلحت اندیشی و برخورد سطحی با کجروی و فساد مدیران و نبود حساب کشی و پاسخگویی و گرایش های برخی مدیران و کارگزاران به تجمل گرایی و عافیت طلبی، دلسوزان و کارگزاران نظام و خانواده های معزز شهداء را می رنجانید لذا برآن شدیم تا مجموعه حاضر را تدوین کنیم.

در کتاب حاضر مبانی نظری مرتبط با فساد و سطوح و عوامل مؤثر بر آن و بستر و ریشه های آن واکاوی شده و اقدامات عملی، مقابله با فساد ارائه و در فصل دوم دانشجویان و خوانندگان محترم درباره مبارزه با مفاسد اقتصادی از منظر اسلام اطلاعاتی بدست می آورند و در فصل سوم با مهمترین قوانین مرتبط با جرایم مالی مدیران و کارکنان دولت آشنا شده و در ضمائم برای آشنایی آسان با قوانین، جدول جرایم کارکنان و مدیران دولت ارائه گردیده است. در نهایت از تمامی عزیزانی که زحمت مطالعه یا تدریس این کتاب را متحمل می شوند درخواست می نمایم تا ما را از راهنمایی های ارزنده خویش بهره مند سازند. در نهایت از ویراستاری و تایپ سرکار خانم طاهره مرادی قلعه رودخانی که زحمت این مجموعه را برعهده داشتند تشکر و سپاسگذاری بعمل می آید.

عبدالحسین پیکرنگار	دکتر محمد طاهر باقرزاده	محمدرضا نعیمی	محمدرضا نخعی
مدرس دانشگاه	مشاور رئیس محترم سازمان	معاون دادستان و بازپرس	کارشناس رسمی
	بازرسی کشور	ویژه جرایم اقتصادی زاهدان	خبره دادگستری